

ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Η στήλη για το θέατρο στην περιφέρεια αναφέρεται στη δράση τοπικών θεατρικών και γενικά καλλιτεχνικών ομάδων με αναπαραστατικά στοιχεία που δραστηριοποιούνται εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων, Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Με γνώμονα την προβολή της ανεξάρτητης τοπικής θεατρικής έκφρασης και δημιουργίας και όχημα τη δικτύωση φορέων και καλλιτεχνών, η στήλη αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της περιφερειακής πολιτιστικής κίνησης και στον εμπλουτισμό της εγχώριας θεατρικής σκηνής.

Αρχαίο Θέατρο Λευκάδας- Το πρώτο και μέχρι σήμερα μοναδικό θέατρο των Ιονίων νήσων¹.

Ηλέκτρα Μήτσουρα

Περίληψη: Κατά τις “επίσημες” ανασκαφές του Δαίρπφελντ στη Λευκάδα στο τέλος του 19ου αιώνα διεξήχθη και μία “ανεπίσημη” από τον βοηθό του, Κρύγκε, η οποία έφερε στο φως το μοναδικό θέατρο των Ιονίων νησιών, λίγο έξω από την πρωτεύουσα του νησιού, στη ΒΑ κλιτύ του μεσαίου λόφου του Κούλμου. Η ανασκαφή τότε δεν προχώρησε, τα ευρήματα επιχωματώθηκαν, ωστόσο ξεκίνησε εκ νέου το 2015. Το άρθρο εκφράζει την ελπίδα αυτή τη φορά, σε πείσμα των τοπικών συμφερόντων, να ολοκληρωθεί.

Λέξεις-κλειδιά: αρχαίο θέατρο, ανασκαφή, Λευκάδα, Dörpfeld, Κούλμος

Όταν οι άνθρωποι κάνουν σχέδια, ο Θεός γελάει, λέει ένα λαϊκό ρητό.

Εγώ, λοιπόν, γέννημα – θρέμμα Αθηναία με καταγωγή από τη Λευκάδα και τη Δροσιά Ευβοίας, «εντρυφήσασα εις τας Θεατρικάς Σπουδὰς εν Πάτραις», εργαζόμενη για 19 χρόνια στην Αθήνα με μια μικρή διακοπή ενός χρόνου παραμονής στην Γερμανία, βρέθηκα διορισμένη τον Αύγουστο του 2021 στην Ήπειρο, στην Πρέβεζα, και μετακόμισα στο πατρικό του πατέρα μου στα Χαραδιάτικα Λευκάδας. Τη Λευκάδα την αγαπούσα πάντα, με έλκυαν τα κατάφυτα βουνά της, τα κρυμμένα από τον φόβο των πειρατών ορεινά χωριά της (ένα εξ αυτών και τα Χαραδιάτικα) και φυσικά τα καταγάλανα νερά, το απέραντο γαλάζιο της. Γι’ αυτό και όταν διορίστηκα στην Πρέβεζα, η προοπτική του να μείνω στο χωριό με γέμισε χαρά, εν αντιθέσει με τον πατέρα μου που, ο άνθρωπος, ενθουσιάζονταν τις δυσκολίες της τότε ζωής, αναφώνησε, «Πού θα πας, κορίτσι μου, στην απογνεφίλα!» Όπου “απογνεφίλα”, η υγρασία και η ομίχλη που πραγματικά κατακλύζει

¹ Το παρόν αποτελεί «προσωπικό» σημείωμα της αρθρογράφου.

το νησί τον χειμώνα. «Μα εγώ, μπαμπά, θα μένω στον τόπο του Οδυσσέα» απάντησα και η κουβέντα έληξε εκεί.

Άρωμα, Λευκάδας, Λευκάδα: Ένα αρχαίο θέατρο ανα-γεννιέται.

²

Όσοι κατάγονται από Ιόνια νησιά ή έχουν ασχοληθεί με τον ομηρικό Οδυσσέα, γνωρίζουν πως η Ιθάκη και η Λευκάδα κονταροχτυπιούνται για το ποια υπήρξε η αρχαία Ιθάκη. Ο Γερμανός αρχαιολόγος Dörpfeld³ πρώτος διατύπωσε τη θεωρία πως η ομηρική Ιθάκη είναι στην πραγματικότητα η Λευκάδα. Πραγματοποίησε πλήθος ανασκαφών στο νησί, έφερε στην επιφάνεια το παλάτι της αρχαίας πόλης Νηρίκου, τα τείχη μήκους 4-5 χλμ. καθώς και άλλα ευρήματα. Η αρχαία πόλη, χτισμένη στην τωρινή τοποθεσία «Κούλμος» ήταν χτισμένη αμφιθεατρικά σε τρεις λόφους και είχε ανεπτυγμένη στρατιωτική, οικονομική και πολιτιστική δράση στο νησί. Στην τοποθεσία αυτή το 1901, στον δεύτερο λόφο, μετά από ανασκαφές, αποκαλύφθηκε μέρος αρχαίου θεάτρου, επίσης κατασκευασμένο αμφιθεατρικά. Την ανασκαφή πραγματοποίησε ο βοηθός του Dörpfeld E., Krüge, και έγινε μόνο ανεπίσημη καταγραφή στα αρχαιολογικά ημερολόγια της ομάδας.

«Τα αποτελέσματα της ανασκαφής δεν δημοσιεύτηκαν διεξοδικά, αλλά από τα ανασκαφικά ημερολόγια και σχέδια γνωρίζουμε ότι κάτω από βαθιές επιχώσεις αποκαλύφθηκε ο φυσικός λαξευμένος βράχος της ορχήστρας. Η υπερκείμενη πλακόστρωσή της δεν βρέθηκε, καθώς πιθανότατα είχε αφαιρεθεί και χρησιμοποιηθεί ως οικοδομικό υλικό. Μεταξύ ορχήστρας και κοίλου εντοπίστηκε αύλακας απαγωγής των ομβρίων υδάτων. Αποκαλύφθηκαν επίσης οι δύο

² Θερμού, Μ. (12/9/2023) [Λευκάδα: Ένα αρχαίο θέατρο ανα-γεννιέται | Ρεπορτάζ και ειδήσεις για την Οικονομία, τις Επιχειρήσεις, το Χρηματιστήριο, την Πολιτική \(mononews.gr\)](#) όπως προσπελάστηκε στις 19/11/2023

³ <https://www.britannica.com/technology/palace>, όπως προσπελάστηκε στις 18/11/2023

πρώτες σειρές εδωλίων του κοίλου, οι οποίες ήταν κατασκευασμένες από ασβεστόλιθο. Είναι πιθανό το θέατρο να διέθετε λίθινα εδώλια μόνον στις πρώτες σειρές του κοίλου, ενώ τα υπόλοιπα ίσως να ήταν ξύλινα. Ελάχιστοι λίθοι σώζονταν από τα θεμέλια της σκηνής και απλά διαπιστώθηκε η κατεύθυνση του προσκηνίου. Από την ανασκαφική έρευνα δεν προέκυψαν στοιχεία για τη χρονολόγηση του θεάτρου, το οποίο ο W. Dörpfeld τοποθετεί γενικά στους προ-ρωμαϊκούς χρόνους. Τα αποκαλυφθέντα λείψανα του θεάτρου μετά το πέρας της ανασκαφικής έρευνας καταχώθηκαν». (Στάικου, χ.χ.)

Το αρχαίο θέατρο της Λευκάδας ⁴

Από το 1901 έως και τις αρχές της δεκαετίας του 2010 δεν υπήρξε κάτι νεότερο. Ήταν το 2015, επί Δημαρχίας Κωνσταντίνου Δρακονταειδή, που το έργο “πήρε μπροστά”. Με τη σύμφωνη γνώμη του ιδιοκτήτη του οικοπέδου, ο Δήμος χρηματοδότησε με 15.000 ευρώ 13 δοκιμαστικές τομές. Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας σε συνεργασία με τον Δήμο Λευκάδας και τον οργανισμό ΔΙΑΖΩΜΑ, οργάνωσαν εκδήλωση για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των δοκιμαστικών αυτών τομών. Τονίστηκε η σημασία του εντοπισμού αρχαίου θεάτρου στην περιοχή και έγινε εκτενής αναφορά στα βήματα που είχαν προγραμματιστεί. Κατόπιν

⁴ Άρωμα Λευκάδας, Ανακοίνωση για την πορεία ανασκαφής του Αρχαίου Θεάτρου της Λευκάδας, όπως προσπελάστηκε στις 18/11/2023, <https://aromalefkadas.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%AF%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B1%CF%86%CE%AE%CF%82-%CF%84/>

υπεγράφη Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του ΥΠΠΟΑ, της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και του Δήμου Λευκάδας για την ανασκαφή.

Μετά τις τρεις πρώτες ανασκαφικές περιόδους, 2017, 2019, 2020, αποκαλύφθηκε μεγάλο τμήμα του κοίλου, των αναλημματικών των τοίχων, καθώς και μέρος της ορχήστρας. Το συγκεκριμένο θέατρο είναι το τρίτο λαξευτό σε φυσικό βράχο στην Ελλάδα, με εκτίμηση χωρητικότητας 6.000 θεατών. Για να ολοκληρωθεί ο προγραμματισμός απαιτούνταν η απαλλοτρίωση του κύριου οικοπέδου αλλά και γειτονικών, ώστε το μνημείο να αποκατασταθεί, να αναδειχθεί και να καταστεί επισκέψιμο. Μάλιστα, επειδή σε παρακείμενα οικόπεδα και αγροτεμάχια εντοπίστηκαν τμήματα αρχαίων οικιών, προτάθηκε και αυτών η απαλλοτρίωση, ώστε να δημιουργηθεί ένα «πολιτιστικό μονοπάτι» που θα συνδέει το θέατρο με τις αρχαίες οικίες και ορατά σημεία του τείχους (Διάζωμα, 2022) είχε δηλώσει η Ολυμπία Βικάτου, υπεύθυνη της ανασκαφής και προϊσταμένη της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων. Τα αποτελέσματα των πρώτων αυτών συμπερασμάτων αλλά και του προγραμματισμού ανακοινώθηκαν στο Γ' Συνέδριο για το Αρχαιολογικό Έργο στη Βορειοδυτική Ελλάδα και τα Νησιά του Ιονίου, στα Γιάννενα, τον Γενάρη του 2022. Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, σε επίσκεψή της στο νησί το 2020, δεσμεύθηκε να αναληφθεί το έργο εξ ολοκλήρου από το ΥΠΠΟ.

Σε συνεδρίαση του δημοτικού Συμβουλίου Λευκάδας τον Απρίλιο του 2022 (kolivasf, 2022) αναφέρθηκε από τον Δήμαρχο Χαράλαμπο Καλό η πρόθεση του ΥΠΠΟ να επιχωματωθεί το θέατρο, άρα όλα τα παραπάνω να ναυαγήσουν. Η τοπική κοινωνία θορυβήθηκε, υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις και σχετική αρθρογραφία και η υπεύθυνη Εφορεία Αρχαιοτήτων εξέδωσε ανακοίνωση όπου επαναλαμβάνονται τα παραπάνω καθώς και η ευχή να παρουσιαστεί σύντομα παράσταση στο αρχαίο θέατρο του Κούλμου (Διάζωμα, 2022). Με δεδομένη και την αλλαγή της Δημοτικής αρχής τον Γενάρη αναμένουμε λοιπόν την πορεία του έργου.

Η ανασκαφή δεν είναι επισκέψιμη και νέες φωτογραφίες του χώρου απαγορεύονται να δημοσιευτούν. Όμως στον δρόμο που συνδέει την πόλη της Λευκάδας με τα παραλιακά χωριά προς Νότο από την ανατολική πλευρά του νησιού, στα πρώτα χιλιόμετρα, σταματώντας στην ΛΕΑ μπορεί κάποιος να διακρίνει πλήρως την ανασκαφή και το κοίλον. Και πραγματικά η θέα και μόνον, έστω και από απόσταση, είναι μαγευτική. Κάποιον δε που έχει εντυπώσει στην επιστήμη του Θεάτρου, η αίσθηση ότι έγινε μία τόσο σημαντική ανακάλυψη στον τόπο του, τον κάνει υπερήφανο.

Κλείνοντας αυτό το προσωπικό σημείωμα για το αρχαίο θέατρο της Λευκάδας, δύο πράγματα θα ήθελα να προσθέσω· αφενός την ανάγκη εμείς οι επιστήμονες να συμβάλλουμε στη δημοσιοποίηση πολιτιστικών ζητημάτων, περισσότερο ή λιγότερο σημαντικών, που αφορούν τον τόπο μας. Μόνο η κοινοποίηση και διάδοσή τους ευαισθητοποιεί το ευρύ κοινό και τα διατηρεί στην επικαιρότητα. Αφετέρου, όσοι βρισκόμαστε στην επαρχία είναι απαραίτητο να παραμένουμε ενήμεροι και ενεργοί στα τοπικά δρώμενα. Προσωπικά έγινα κοινωνός του ζητήματος του αρχαίου θεάτρου μόλις τον Απρίλη του 2022, όταν δηλαδή η συζήτηση στο δημοτικό συμβούλιο αποτέλεσε τοπική είδηση και έναυσμα για συζήτηση και ανακίνηση του θέματος, ως εκ τούτου και η τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων «αναγκάστηκε» να εκδώσει ανακοίνωση.

Και κάπως έτσι μπορώ, πλέον, να λέω στον πατέρα μου, όχι μόνο ότι μένω δίπλα στα παλάτια του Οδυσσέα αλλά και πως βρίσκομαι δίπλα στην καρδιά ενός αρχαίου θεάτρου, όπου παλαιοί κάτοικοι, ελπίζουμε κι οι σύγχρονοι σύντομα, γίνονταν κοινωνοί πολιτισμού, κοινωνικοποιούνταν και διασκέδαζαν. Πως με λίγα λόγια βρίσκομαι δίπλα στην επιστήμη μου!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

<https://lefkada.gov.gr/>

<https://www.efaaatl.gr/>

<https://kede.gr/>

britannica.com. Λήμμα: Palace. <https://www.britannica.com/technology/palace> όπως προσπελάστηκε στις 18/11/2023

kolivasf (26/4/2022) [Θα επιχωματωθεί μετά την ολοκλήρωση των ανασκαφών το Αρχαίο Θέατρο Λευκάδας | Λευκαδίτικα Νέα - Lefkada News \(kolivas.de\)](#)

Σάντα, Β. (1/5/2022) [Ανακοίνωση για την πορεία ανασκαφής του Αρχαίου Θεάτρου της Λευκάδας - aromalefkadas - Ενημερωτική ιστοσελίδα της Λευκάδας](#)

Διάζωμα (5/5/2022) [Η ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου Λευκάδας | Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ \(diazoma.gr\)](#)

Στάικου, Β. (χ.χ.) <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-lefkadas/> όπως προσπελάστηκε στις 19/11/2023

Θερμού, Μ. (12/9/2023) [Λευκάδα: Ένα αρχαίο θέατρο ανα-γεννιέται | Ρεπορτάζ και ειδήσεις για την Οικονομία, τις Επιχειρήσεις, το Χρηματιστήριο, την Πολιτική \(mononews.gr\)](#)

Βιογραφικό: Απόφοιτος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πατρών, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος «Θέατρο στην Εκπαίδευση». Εκπαιδευτικός Θεατρικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (2002-σήμερα), εξειδίκευση στην εκπαίδευση μεταναστών και προσφύγων μέσω προγράμματος της Unicef και του Παν/μίου Θεσσαλίας, εκπαιδύτρια σε Ι.Ε.Κ.. Υπεύθυνη θεατρικών εργαστηρίων σε δήμους, συλλόγους γονέων και κοινωνικές κολεκτίβες, διοργανώτρια και υπεύθυνη υλοποίησης θεατρικών εργαστηρίων σε φεστιβάλ, οργάνωση και υλοποίηση σειράς μαθημάτων για την εκπαιδευτική τηλεόραση για το Ι.Ε.Π. Μέλος του Πανελλήνιου Επιστημονικού Συλλόγου Θεατρολόγων.

Στοιχεία επικοινωνίας: E-mail < ilektramitsoura@gmail.com >